

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa

Tid och plats	10:00-15:00, Vandraren i regionhuset, Strömgatan 13, Kalmar
Beslutande	Martina Aronsson (S), ordförande Daniel Ståhl (V) Mattias Wärnsberg (S) Magnus Jernetz Gustavsson (M) Linda Eriksson (C) Ing-Marie Karlsson (S) Per Adolfsson (S)
Tjänstepersoner	Johanna Schelin, chef hållbarhet och säkerhet Malin Beddesand, folkhälsochef Karin Ekebjär, samordnare § 12 Anastasia Westergren, miljösamordnare § 13 Maria Johansson, kemikalieadministratör för iChemistry § 13 Emelie Bertholdsson, samhällsplanerare § 15 Johanna Vöks, miljösamordnare § 16 och § 17 Catarina Ek, kostsamordnare § 16 Mikaela Gustafsson Essén, samordnare hållbarhet § 18 Moa Rosholm, regionsekreterare
Justering	Skер digitalt.
Paragrafer	10-18
Ordförande	Martina Aronsson (S)
Justerare	Magnus Jernetz Gustavsson (M)
Sekreterare	Moa Rosholm

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa

§ 10

Ärendenummer RS 2026/12

Val av justerare

Beslut

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa utser Magnus Jernetz Gustavsson (M) att tillsammans med ordföranden justera mötets protokoll.

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa

§ 11

Ärendenummer RS 2026/12

Godkännande av föredragningslista

Beslut

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa godkänner föredragningslistan för mötet.

§ 12

Ärendenummer RS 2026/38

Revideringen av den regionala utvecklingsstrategin

Beslut

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa noterar informationen till protokollet.

Bakgrund

Regionala utvecklingsstrategin är en övergripande strategi som sammanfattar arbetet med hållbar utveckling i hela Kalmar län. Den är ett prioriteringsunderlag och definierar de utmaningar och möjligheter som är kopplade till regional utveckling och som bedöms ha störst betydelse för länet framöver.

Arbetsprocessen

Arbetet med att ta fram revideringen av strategin har pågått under 2024 och 2025, och ett analysarbete genomförts och en förankringsprocess som involverat upp mot 600 personer. Förankringen har skett i dialogform med representanter från länets kommuner, myndigheter, näringsliv, politiker, civilsamhället, ungdomar, studenter, utlandsfödda samt representanter för äldre och personer med funktionsnedsättning. Analysen och dialogerna ligger till grund för förslaget.

Revideringen av strategin skulle innehålla följande:

- Den övergripande målbilden Klimat att växa i kvarstår, men ses över med utblick 2040.
- Den tydliga kopplingen till Agenda 2030 kvarstår, med särskilt fokus på social hållbarhet, minskad ojämlikhet och inomregionala skillnader.
- Revideringen innefattar översyn av analys, prioriterade utvecklingsområden, mål och horisontella perspektiv.
- Ett rumsligt perspektiv integreras.

En remissversion av strategin sammanställdes som skickades till kommuner, myndigheter, näringslivet, fackliga organisationer och övriga aktörer. Totalt inkom 36 yttranden över remissversionen. Det konstateras att strategin har ett starkt stöd i sina övergripande mål och inriktning från de instanser som yttrat sig.

Det framkom bland annat i yttrandena att strategin har en tydlig målbild, hållbarhetsfokus och gemensam riktning, att kulturens roll stärkts och att landsbygden lyfts ses som positivt, flera kommuner välkomna fokus på utbildning och arbetsmarknad och på jämlika livsvillkor och delaktighet.

Många har uppskattat den breda förankringsprocessen och dialogen och menar att det har ökat samsynen mellan kommuner och regioner.

Klimat att växa i, Regional utvecklingsstrategi Kalmar län – med utblick mot 2040

Den 5 mars 2026 tog regionfullmäktige beslut om att anta Klimat att växa i, Regional utvecklingsstrategi, Kalmar län – med utblick mot 2040.

Strategin fick en struktur med kapitel som visar på såväl styrkor som utmaningar, en strukturbild för Kalmar län 2040 och ett mer utvecklat kapitel kring genomförande, uppföljning och lärande. Utöver det beskrivs följande kraftsamlingsområden med tillhörande målbilder:

Goda och jämlika livsvillkor

God, jämlik och jämställd hälsa

Tillgängligt kulturutbud och meningsfull fritid

Goda möjligheter för delaktighet i samhället

Hållbara och attraktiva livsmiljöer

Miljö i balans

Mångfald av livsmiljöer i städer och landsbygder

God tillgänglighet som skapar värde för människor och företag

Konkurrenskraft och innovativt näringsliv

Ökad förnyelse- och omställningsförmåga

Ökad internationalisering

Utbildad arbetskraft efter arbetsgivares behov

Föredragning av:

Karin Ekebjär, samordnare

§ 13

Ärendenummer RS 2026/38

Uppföljning kemikaliestrategi

Beslut

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa noterar informationen till protokollet.

Bakgrund

Region Kalmar läns mål är att minska användning av varor och kemiska produkter som innehåller miljö- och hälsoskadliga ämnen.

Totalt har fem strategiska målområden identifierats som är viktiga att långsiktigt lyckas med för nå ett säkert och hållbart kemikaliearbete i Region Kalmar län.

De fem strategiska målområdena är:

- Kunskap om kemikalier ska öka.
- Mängden skadliga ämnen ska minska.
- Säkrare hantering av kemiska riskkällor.
- Minska kemiska risker med avfall och utsläpp.
- Öka samverkan kring kemikalier internt och externt.

I kemikaliestrategin finns information om de olika målområdena och exempel på åtgärder. I strategin förtydligas också lagstiftning som berör kemikalier, exempelvis EU-lagstiftning och nationell lagstiftning kopplat till miljö- och arbetsmiljö.

Syftet med kemikaliestrategin är att fastslå långsiktiga målområden och inriktning på arbetet med att begränsa påverkan från miljö- och hälsofarliga ämnen i Region Kalmar läns verksamhet, inom områden som arbetsmiljö, säkerhet och miljö. Det övergripande målet med strategin är minskad användning av varor och kemiska produkter som innehåller miljö- och hälsoskadliga ämnen samt ökad kunskap och ökad kontroll av de kemiska riskerna inom miljö, arbetsmiljö och säkerhet.

Kemikaliestrategin har utformats i enlighet med pågående nationellt arbete kring kemikalieanvändning, som nu gällande svensk och EU-lagstiftning inom området och med utgångspunkt i Region Kalmar läns hållbarhetsarbete, som återfinns i Hållbarhetsplanen. Arbetet bidrar till att uppnå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030, mål som finns uppsatta i EU:s kemikaliestrategi, samt Sveriges nationella miljömål, så som miljömålet Giftfri miljö.

Kartläggning av Region Kalmar läns kemikalier visar att det totalt finns 2200 klassificerade kemiska produkter fördelat på förvaltningarna.

Målområde 1: Kunskap om kemikalier ska öka

En viktig del i arbetet är att öka kunskapen och medvetenheten om kemikaliehantering och därigenom förbygga risker och skador som kan uppstå hos människor och miljö. Risker kan uppkomma när produkten förvaras, transporteras, används, blir till avfall eller återvinns.

Region Kalmar län ska verka för att öka medvetenheten om kemiska risker och hur förbättrade arbetsätt kan minska riskerna, samt arbeta för att främja en giffri, säker och sund miljö och arbetsmiljö. Kunskapshöjande insatser ska ske för alla medarbetare som hanterar kemikalier för att ge en grundkunskap hur alla kan minska miljöpåverkan och minska risker i arbetet. Insatser för att tydliggöra roller för medarbetare med övergripande ansvar på alla nivåer i Region Kalmars uppgiftsfördelning samt att öka medvetenheten om hur den egna hanteringen och följsamheten av riktlinjer och rutiner påverkar medarbetares arbetsmiljö i flera led.

Exempel på åtgärder

- Framtagande av ett regionövergripande grundutbildningspaket för alla medarbetare kring kemikaliehantering.
- Arbeta för att öka kunskap och medvetenhet kring kravställning inom kemikalieområdet samt främja samverkan och stöd i upphandling och inköp.

Målområde 2: Mängden särskilt skadliga ämnen ska minska

Region Kalmar ska sträva efter att fasa ut ämnen som klassificeras som ”särskilt farliga” utifrån sina egenskaper. Detta är bland annat ämnen som påverkar fortplantningsförmågan, är långlivade, hormonstörande eller kan leda till cancer, allergier, med mera.

Det bästa sättet att undvika användningen av riskfyllda kemikalier är att förhindra att de kommer in i verksamheten. Redan genom att utreda behovet av vad som behöver upphandlas kan nya tekniker och metoder utvärderas som i sin tur ökar kvaliteten och precisionen i de krav som ställs. Tydliga krav vid upphandling och inköp är därför ett viktigt verktyg för att förhindra att olämpliga kemikalier letar sig in i verksamheten. Detta sker genom ökad samverkan med expertgrupper som stöd i prioriterade upphandlingar avseende miljökrav i varor och säker hantering av kemiska riskkällor.

Genom att uppdatera och tydliggöra kemikaliekraven i upphandlingar och inköp arbetar vi för förbättrad följsamhet av kraven.

Upphandlingsmyndighetens hållbarhetskriterier ska om möjligt användas i utformning av krav till upphandlingar och inköp.

Exempel på åtgärder

- Vid upphandling där kemikalier ingår, bör behovsanalys utvecklas och inkluderas avseende miljö, arbetsmiljö och säkerhet.
- Använd Rutin kemiska ämnen i varor – trafiklssystem för klassning, för utformning av krav till upphandlingar och inköp.

- Skapa en regionsövergripande utfasningsplan för hormonstörande, miljöfarliga samt hälsofarliga ämnen med stöd av restriktions och förbudslistor i Region Kalmar läns kemikaliehanteringsystem.
- Utveckla arbetsprocesser för att stötta verksamheterna i arbetet med utfasning och utbyte.

Målområde 3: Säkrare hantering av kemiska riskkällor

Kartläggning och dokumentering av kemiska produkter och riskkällor är en del av säkerhetskulturen och det systematiska brandskyddsarbetet. Det utgör grunden för en säker hantering och kontroll av förvaring och hantering av produkter klassificerade med brand- och säkerhetsrisk på varje arbetsplats. I det systematiska arbetsmiljöarbetet ingår att förteckna kemiska produkter och riskkällor samt att undersöka och riskbedöma hantering och arbetsuppgifter där dessa kemikalier ingår. Även transport och förvaring ska hanteras efter aktuella regler, riktlinjer och rutiner.

Genom att tydliggöra de processer där dessa styrdokument ingår och genom samverkan och samordning av dessa dokument blir det enklare för alla verksamheter att förebygga och hantera risker, olyckor och nödlägen.

Exempel på åtgärder:

- Ökad efterlevnad och kontroll av produkter och varor med egenskaper som explosiva, oxiderande, självreaktiva, pyrofora, korrosiva samt sprängämnesprekursorer avseende säker hantering, förvaring och transport. Exempelvis genom uppföljning via internrevision och uppdatering samt samordning av styrdokument.
- Se över verksamheternas beredskapsplaner och inkludera kemiska risker vid transport, lagring, hantering och avfall i säkerhetskulturen.

Målområde 4: Minska kemiska risker med avfall och utsläpp

En betydande del av utsläppen som sker av kemikalier sker till vatten och avlopp men även till luft. Genom dessa områden når man viktiga insatser för att minska spridningen av skadliga ämnen. Tydliga avfallsrutiner minskar Region Kalmar läns utsläpp av skadliga kemikalier i avlopp. Användningen av kemiska produkter som går ut till spillvattennätet bör minimeras i den utsträckning som det går.

Material och avfall som innehåller utfasningsämnen eller med okänt innehåll bör varken återanvändas eller återvinnas. För att minska riskerna och förhindra att särskilt farliga ämnen fortsätter att cirkulera i kretsloppet behövs vägledning kring vilka ämnen och material som behöver fasas ut.

Förslag på åtgärder:

- Ökad information och förbättrat arbetssätt kring avfall som ska sorteras, märkas, transporteras och omhändertas på ett säkert sätt.
- Uppdaterade och samordnade rutiner kring kemiskt avfall så att det blir tydligt hur avfallet ska hanteras i alla led som till exempel förvaring och transporter på ett säkert sätt, utifrån miljö-, hälso-, säkerhet- och brandsynpunkt.
- Utred vilka produkter som släpps ut till spillvattennätet som kan ha en negativ påverkan på miljön och skapa en handlingsplan för minimering av utsläpp

Målområde 5: Öka samverkan kring kemikalier internt och externt

Region Kalmars läns interna kemikalieråd fungerar som ett samverkansforum för de funktioner som hanterar frågor som berör kemiska risker på något sätt. Kemikalierådet är också en stödfunktion till förvaltningar och verksamheter och bidrar till ökad kunskap och informationsspridning.

Region Kalmar läns olika ombud spelar en viktig roll i arbetet för säkrare hantering, användning och avfallshantering av kemikalier. Ökad samordning och samverkan av ombudens uppdrag är ett sätt att tydliggöra och förenkla arbetsplatsernas kemikaliearbete.

Externt sker samverkan, medverkan och omvärldsbevakning i ett flertal olika nätverk tillsammans med andra regioner, kommuner och nationella professions- och funktionsnätverk. Genom att samla och dela nyheter och information ökar förutsättningarna för välgrundat stöd baserat på aktuell information.

Exempel på åtgärder:

- Utveckla kemikalierådets uppdrag, syfte, mål och arbetssätt.
- Kartlägg vilka nätverk Region Kalmar län är med i och driver med koppling till kemikalier. Fortsätta och utveckla omvärldsbevakning och samverkan i nätverk med andra regioner, kommuner och nationella professions- och funktionsnätverk.
- Samordna gemensamma riktlinjer och rutiner mellan olika lagstiftningsområden som miljö, arbetsmiljö och säkerhet med flera.

Kemikalierådet och samverkan

Kemikalierådet är en intern arbetsgrupp och ska vara ett stöd till Region Kalmar läns verksamheter, i kemikalierelaterade ärenden som är övergripande och går över flera förvaltningar och områden. Kemikalierådet styrs av Region Kalmar läns kemikaliestrategi och stöttar verksamheter i efterlevnad av kemikaliestrategin genom exempelvis utbildningar, verksamhetsbesök med mera. Kemikalierådet kan också ge stöd vid framtagning av regionövergripande rutiner och riktlinjer. Kemikalierådet sammanträder minst fyra gånger per år och består av representanter från hållbarhet och säkerhet, arbetsmiljö & hälsa samt upphandling.

Föredragning av:

Anastasia Westergren, miljösamordnare

Maria Johansson, kemikalieadministratör för iChemistry

§ 14

Ärendenummer RS 2026/38

Aktuellt hållbarhet och folkhälsa

Beslut

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa noterar informationen till protokollet.

Bakgrund

Följande är aktuellt inom områdena hållbarhet och folkhälsa, både internt inom Region Kalmar län och i samhället i stort:

- Att leva med en funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom ökar risken för ensamhet. Ny statistik från Folkhälsomyndigheten visar att ensamhet är dubbelt så vanligt i denna grupp. En viktig del av den nationella strategin mot ensamhet är att minska hinder för social aktivitet och föreslår Folkhälsomyndigheten åtgärder som kan bidra till att förebygga ensamhet. Regioner kan bidra med följande för personer med funktionsnedsättning:
 - Säkerställ tillgång till hjälpmedel och annat stöd i vardagslivet (t.ex. teckenspråkstolkning).
 - Gör kollektivtrafiken mer tillgänglig, fysiskt och ekonomiskt.
 - Öka kunskapen i hälso- och sjukvården om de hälsorisker som ensamhet innebär.
 - Stärk samverkan med kommunen och andra aktörer för att ge ett sammanhållet individuellt stöd.
- Barnombudsmannens årsrapport 2026 har ett särskilt fokus på hedersrelaterat våld och förtryck. Rapporten belyser hur barn som lever under dessa normer förvägras sin rätt till delaktighet och hälsa. Pilotkonceptet "Barnrättslyftet" lanseras i samarbete med länsstyrelserna i Dalarna och Kalmar för att stärka det praktiska barnrättsarbetet på regional nivå.
- Psykisk ohälsa bland unga förblir en av de största folkhälsoutmaningarna. Flickor och unga kvinnor är fortsatt överrepresenterade när det gäller diagnosticerad ångest och depression, medan det hos män finns indikationer på en betydande underdiagnostisering trots högre självmordstal. Folkhälsomyndighetens senaste analyser understryker att varannan svensk upplever det som svårt att ge stöd till vänner som mår dåligt, vilket pekar på behovet av bredare folkbildningsinsatser kring medmänskligt stöd.

- Inom Läns gemensam ledning i Region Kalmar län pågår en inventering om hur den nationella strategin för psykisk hälsa och suicidprevention kan införlivas i samtliga samordnande grupper, men också vilka delar som hamnar utanför läns gemensam lednings beslutsstruktur
- Ett förbättringsarbete om utrikesföddas vårdsökande gällande psykisk hälsa har slutförts. En rapport har skapats och en posterutställning visas inom olika verksamheter i regionen.
- Hållbara halvtimmen är ett digitalt frukostseminarium som syftar till ökad kunskap, engagemang samt tillfälle att reflektera över vår vardag och hur vi jobbar med hållbarhet. Här lyfts aktuella hållbarhetsfrågor ur såväl globalt som lokalt perspektiv. Den 23 april var temat En väg in för barn och unga - psykisk hälsa bland barn och unga i Kalmar län.
- Region Kalmar län kommer fortsättningsvis hålla utbildning i hållbar sjukvård på sjuksköterskeprogrammet på Linnéuniversitetet.
- En uppdaterad anmälan om miljöfarlig verksamhet på Västerviks sjukhus har tagits fram.
- Den omvärldsanalys utifrån PESTEL-metodiken, som använts tillsammans med andra regioner i ett projekt, ska utvärderas och revideras.
- För att främja samverkan i länet kring Agenda 2030 har Region Kalmar län tillsammans med Länsstyrelsen Kalmar län instiftat ett Agenda 2030-forum samt Agenda 2030-råd, där samtliga kommuner ingår. Den 20 maj kommer Agenda 2030-forum att handla om jämlik hälsa.
- Inom sydöstrasjukvårdsregionen pågår ett arbete inom hållbar utveckling om hållbar användning av förbrukningsmaterial utifrån miljömässiga, sociala/etiska, beredskaps- och ekonomiska perspektiv. Erfarenheter från pågående initiativ delas systematiskt för att stärka robusthet, minska onödig användning av engångsmaterial samt öka andelen cirkulära flöden, arbetssätt och beteendeförändringar. En handbok för kloka materialval utvecklas successivt, med fokus på både innehåll och arbetssätt.
- Svenska institutet för standarder (SIS) ska ta fram standard för barnets rättigheter och inom Region Kalmar län pågår ett arbete med att ta fram en läns gemensam samverkansmodell för tidigt upptäckt av barn som behöver stöd.
- Region Kalmar län deltar i barnrättslyftet, ett initiativ från Barnombudsmannen och Länsstyrelsen i Kalmar län. Syftet är att, tillsammans med länets kommuner, öka barns rätt till delaktighet i Kalmar län.
- En väg in heter Region Kalmar läns mottagarfunktion som tar emot, bedömer och triagerar barn och unga med psykisk ohälsa till rätt vårdnivå. Uppdraget för En väg in är att:

- Ge råd och stöd vid psykisk ohälsa för barn och unga 6–17 år samt deras vårdnadshavare
- Ta emot egenremisser från barn och unga samt deras vårdnadshavare
- Ta emot och bedöma remisser från interna och externa vårdgrannar. Enheten kan även konsulteras inför en eventuell remiss.
- Efter bedömning och vid behov erbjuda kontakt med Barn- och ungdomshälsan eller Barn- och ungdomspsykiatri (BUP)

Föredragning av

Malin Beddesand, folkhälsochef

Johanna Schelin, chef hållbarhet och säkerhet

§ 15

Ärendenummer RS 2026/38

Aktiv mobilitet

Beslut

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa noterar informationen till protokollet.

Bakgrund

Tillgänglighet handlar om människors möjlighet att nå arbete, service och aktiviteter – men kan också handla om att minska behovet av resor. Det kan innebära att service kommer närmare individen, genom exempelvis digitala lösningar eller mobila tjänster. En god tillgänglighet bygger därför både på fungerande transporter och på smarta sätt att organisera samhället så att vardagen blir enklare, oavsett geografiska förutsättningar.

Mobilitet är förmågan och kapaciteten att röra sig för personer, föremål och information genom det fysiska rummet. Mobilitet utgör därmed en potential, som till exempel när man äger en cykel eller är medlem i en bilpool, eller när gods är placerat i en standardcontainer som gör det lätt att flytta runt. Mobiliteten blir till faktisk transport när människor reser från A till B eller gods fysiskt flyttas iväg.

Aktiv mobilitet är koldioxidsnåla och billiga transportalternativ, som också medför samhälls- och hälsofördelar, ofta gång och cykling. För att stimulera användningen av dessa transportsätt, särskilt i stadsområden, behöver de stödjas och integreras i urbana mobilitetspolicyer.

Därför är det viktigt för samhället att mobilitet handlar om nyttig rörlighet och inte bara om mer plats för trafik.

Tillgänglighetstriangeln

Tillgänglighetstriangeln med digitala lösningar, rumslig närhet och fysisk mobilitet illustrerar en framtida hållbar urban tillgänglighet kan uppnås genom transportsystemet (fysisk mobilitet), markanvändningssystemet (rumslig närhet) och telekommunikationssystemet (digital uppkoppling) tillsammans utgör ett Triple Access System (TAS). Detta innebär att god tillgänglighet skapas när samhället har ett fungerande transportsystem med kollektivtrafik, cyklar, bilar etc, i kombination med en rumslig närhet som är god samhällsplanering med tät bebyggelse i stadsmiljöer, trygga gång- och cykelvägar som binder samman inom och mellan samhällen, rätt placerade hållplatser. Detta behöver även kombineras med bra digitala lösningar som digitala möten, digitaliserade processer och appar med mera. Alla tre komponenter måste finnas, annars skapas inte tillgänglighet fullt ut.

Hållbart resande

För att uppnå mer aktiv mobilitet och för att få ett transportsystem som är socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbart behövs strukturer i samhället för att främja trafikrörelser med mikromobilitet/aktiv mobilitet. Det vill säga fler som väljer att transportera sig via gång och cykel i högre utsträckning än buss, tåg och bil. Detta innebär också att det skapas ett grönare och mer socialt samhälle där vi rör oss mer utomhus tillsammans.

Med hållbart resande avses transporter och resande som är effektiva och bra för såväl ekonomi och samhällsutveckling som hälsa och miljö.

Det konkreta arbetet med att möjliggöra hållbart resande handlar dels om att påverka människors attityder och beteenden i riktning mot ett mer hållbart resande, dels om en hållbar planering som ger förutsättningar för ett effektivare resande. Lösningen är sällan ny infrastruktur, utan resebeteenden är fokus för hållbart resande.

Åtgärder för att gå i riktning mot ett hållbart transportsystem, som alla är viktiga och måste samverka:

- Regleringar och ekonomiska styrmedel; höjda parkeringsavgifter, ökad drivmedelsskatt
- Teknisk utveckling; smarta bilar och smarta vägar, appar
- Fysisk planering; hur samhället byggs och vad som prioriteras
- Beteendepåverkan; kan människor ändra sitt beteende för att minska påverkan på klimatet

Trafikstrategi och transportfattigdom

I regionplan 2024-2026 gas uppdrag att påbörja ett arbete med att ta fram en långsiktig strategi för mobilitet, trafikering och identifiering av långsiktiga investeringsbehov. Detta arbete integreras i planerna kollektivtrafikstrategi och handlingsprogram för infrastruktur. Det finns utmaningar kopplade till trafikstrategin, bland annat länets geografi med långa avstånd, ekonomiska förutsättningar och den åldrande befolkningen och digitaliseringen av samhället.

När både service och kollektivtrafik på landsbygder måste prioriteras till stråk och färre platser samtidigt som det finns flera grupper som inte har tillgång till bil riskerar många människor att drabbas av transportfattigdom. Det innebär att invånare hamnar i en situation där det krävs allt längre resor för att göra vardagliga ärenden samtidigt som möjligheterna att göra dessa resor försämras. Transportfattigdom leder till social exkludering, försämrade jobb- och utbildningschanser samt sämre livskvalitet och ökad ojämlikhet. Även detta är en utmaning för att nå tillgänglighet för alla länets invånare.

Pågående arbete för ökad rörelse och mobilitet

Under 2026 genomförs en nationell kraftsamling för ökad rörelse på uppdrag av regeringen. Kraftsamlingen genomförs för att öka takten i det långsiktiga strategiska arbetet för att skapa ett samhälle som främjar rörelse – där rörelse är norm.

Arbetet utgår från sex samhällssektorer som har extra stor betydelse för att skapa möjligheter till rörelse:

- Arbetslivet
- Fritidssektorn
- Förskola, skola och fritidshem
- Hälsa- och sjukvård och socialtjänst
- Samhällsplanering
- Transportsektorn

Region Kalmar län har blivit beviljade ett Interreg Europeprojekt, Rural mobility, som kommer löpa under fyra år. Projektet fokuserar på mobilitet i landsbygdsområden kopplat till digitalisering. I projektet ligger fokus dels på utvecklingen av policydokument som hanterar mobilitetsfrågorna dels på erfarenhetsutbyte. Projektet innebär att regionen får ett erfarenhetsutbyte med andra länder i mobilitetsfrågan på landsbygden genom att hitta nya innovativa lösningar på hur rörligheten på landsbygden kan förbättras och genom att utveckla policys kring hur frågans ska behandlas.

Föredragning av:

Emelie Bertholdsson, samhällsplanerare

§ 16

Ärendenummer RS 2026/38

Hållbara livsmedel - underlag för en hållbar livsmedelskedja

Beslut

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa noterar informationen till protokollet.

Bakgrund

Det finns många anledningar till att arbetet med en hållbar livsmedelskedja är viktigt.

Produktion av mat är livsviktigt, men innebär också ett slitage på vår planet. Vad vi äter, hur vi producerar och hanterar maten påverkar människor, samhälle och miljö på många sätt. Varje år gör offentlig sektor inköp av livsmedel till ett värde av ca 10 miljarder kronor. Till följd av de offentliga livsmedelsinköpen i Sverige genereras årligen utsläpp av växthusgaser motsvarande ca 540 000 ton CO₂-ekvivalenter.

Livsmedelskedjan är lång och komplex och vilket led i kedjan som har störst påverkan skiljer sig beroende på livsmedel och förädlingsgrad. Miljö- och klimatpåverkan pekar livscykelanalyser på att primärproduktionen av livsmedel står för den största delen. Vid inköp av livsmedel är det viktigt att ta hänsyn till effekten på klimat, miljö, djurskydd och biologisk mångfald. Exempel på andra viktiga hållbarhetsaspekter att beakta är sociala och arbetsrättsliga villkor för de som producerar maten samt ekonomisk hållbarhet.

Våra matvanor rankas idag som en av de största riskfaktorerna för ohälsa och kortare livslängd hos befolkningen i Sverige. Det finns även stora skillnader i livsmedelskonsumtionen mellan olika grupper i befolkningen, till exempel utifrån utbildningsnivå och kön. Detta kan innebära att hälsorisker kopplat till livsmedelskonsumtion i förlängningen kan bidra till en ökad ojämlikhet i hälsa.

Mat berör direkt eller indirekt alla målen i Agenda 2030. Livsmedelsverket har tagit fram exempel på hur måltider i offentlig verksamhet kan bidra till en mer hållbar utveckling.

En annan viktig aspekt att beakta är livsmedelsberedskapen. Situationen i världen med pandemi, konflikter mellan länder och klimatförändringar har lett till en ökad medvetenhet i samhället kopplat till livsmedelsförsörjningen. En robust livsmedelsförsörjning är en central del i samhällets förmåga att kunna möta allvarliga kriser och ytterst ett krig. Det är därför viktigt att bedriva ett kontinuitetsarbete för att verksamheten ska fungera oavsett

händelse. Ett sätt att trygga livsmedelstillgången är att öka andelen närproducerade livsmedel. Vissa produkter och insatsvaror produceras enbart på ett fåtal platser globalt, vilket medför sårbarheter då det kan innebära kritiska handelsvägar.

Region Kalmar läns arbete med en hållbar livsmedelskedja

Det är flera olika regelverk, lagar och förordningar och verksamheter som påverkar hur Region Kalmar län arbetar för att uppnå en hållbar livsmedelskedja, bland annat globala och nationella mål, regelverk och lagar, regionplan och hållbarhetsplan, den nationella livsmedelsstrategin och Kalmar läns livsmedelsstrategi. Även nordiska näringsrekommendationer, livsmedelsindustrin i Sverige och i Kalmar län samt landets livsmedelsberedskap. Region Kalmar län har också en vägledning för hållbar livsmedelskedja.

Vägledning hållbar livsmedelskedja

Syftet med vägledningen är att tydliggöra och skapa en samsyn kring hur Region Kalmar län ska arbeta för att nå en hållbar livsmedelskedja och uppsatta mål i enlighet med regionens gällande hållbarhetsplan. Genom medvetet arbete gällande robust livsmedelsförsörjning, upphandling, inköp, menyplanering, tillagning, hantering och servering kan utvecklingen styras mot mer hållbara och hälsosamma matvanor och måltider. Det är viktigt att rätt prioriteringar görs för att ge så stor nytta och positiv påverkan som möjligt av de ekonomiska medel vi har. Såväl ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet måste uppnås för att bidra till en hållbar livsmedelskedja.

Region Kalmar läns kostverksamhet och hållbarhetsmål

På regionens sjukhus tillagas mat i egen regi i produktionsköken vilken serveras till ineliggande patienter på vårdavdelningarna och gäster i restauranger och caféer. För en sammanhållen måltidskedja arbetar måltidsvärdar, som tillhör kostorganisationen, i avdelningsköken på samtliga sjukhus. De fyra folkhögskolorna har restauranger som förser elever, konferensdeltagare och anställda med måltider.

Regionen kostverksamheter har nedan gemensamma hållbarhetsmål.

- Öka andelen närproducerat
 - Svenska livsmedel
 - Regionala livsmedel
- Öka andelen ekologiska livsmedel för vissa prioriterade produktgrupper
 - Koldioxidutsläppen för inköpta livsmedel ska minska
 - Mängden matsvinn ska fortsatt ligga på en låg nivå
 - Säkerställa god beredskap

Upphandling är ett viktigt verktyg för att styra mot målen och livsmedel är en prioriterad kategori när det kommer till att ställa och följa upp hållbarhetskrav i organisationen.

Regionen har idag en kostriktlinje som beskriver arbetet för en hållbar och hälsosam måltid. För att möjliggöra att patienter och restauranggäster ska

göra mer hälsosamma val erbjuds alltid ett vegetariskt och hållbart alternativ till ett bättre pris. Genom att servera hållbar och hälsosam mat kan region Kalmar län även inspirera och påverka patienter och restauranggäster i valet av livsmedel. Under 2024 har menyn visualiserats utifrån RISE-klimatskala där varje måltid får en klimatpoäng som visar om måltiden har ett högt eller lågt klimatavtryck. Klimatmärkningen av menyn presenteras dagligen för att kunderna ska kunna göra medvetna val. Arbetet med att öka andelen vegetabilier på menyn fortskrider.

Livsmedelsberedskap

För att säkerställa en god beredskap har regionen tagit fram en plan för höjd beredskap. Planen syftar till att regionen även vid störningar, kriser eller höjd beredskap ska kunna upprätthålla samhällsviktiga funktioner samt bibehålla och prioritera verksamheter av särskild betydelse. I planen ingår att identifiera och prioritera kritiska verksamheter, resurser och försörjningskedjor, exempelvis regionens måltidsverksamhet, läkemedelsförsörjning och andra stödjande funktioner som är nödvändiga för vårdens och omsorgens kontinuitet. Regionen arbetar också med framtagande av kris-menyer baserade på hållbara och omsättningsbara livsmedelsprodukter.

Färdriktning framåt

- Föregå som gott exempel och förenkla möjligheterna att göra hållbara och hälsosamma livsmedelsval för våra kunder.
- Beakta såväl Sveriges som Kalmar läns livsmedelsstrategi och bidra till att uppnå nationella och globala miljö- och hållbarhetsmål.
- Fortsätta att öka möjligheten till uppfyllnad av successivt högre hållbarhetsmål i Hållbarhetsplanen
- Säkerställa medarbetarnas kunskap, kompetens och ansvar kring måltider.
- Dialog med leverantörer och producenter gällande utbud, volymer, utvecklingspotential och förutsättningar
- Samverkan med kommuner, leverantörer och producenter för att tillsammans stärka regionens livsmedelsberedskap.

Föredragning av:

Johanna Vöks, miljösamordnare

Catarina Ek, kostsamordnare

§ 17

Ärendenummer RS 2026/38

Luftvårdsförbundets arbete och luftkvalitén i länet

Beslut

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa noterar informationen till protokollet.

Bakgrund

Kalmar läns luftvårdsförbund är en sammanslutning av företag, kommuner, myndigheter och andra intressenter som påverkar luftmiljön eller har intressen i luftvårdsfrågor. Förbundet leds av en styrelse som representerar de olika medlemmarna.

Förbundets uppgift är att samordna, bevaka och informera om utvecklingen av luftföroreningarnas spridning och påverkan inom Kalmar län, samt pådrivande för att åtgärder vidtas om så är nödvändigt. Förbundet fungerar även som ett nätverk för utbyte av idéer och erfarenheter. Miljöbalken och dess förordningar och föreskrifter om miljö kvalitetsnormer för utomhusluft styr Luftvårdsförbundets arbete.

Luftföroreningar ger upphov till ökad förekomst av cancer, allergier, luftvägssjukdomar och ett allmänt försämrat hälsotillstånd. Globalt sett påverkas även klimatet av luftföroreningar eftersom de har en bidragande effekt till bland annat växthuseffekten och uttunnningen av ozonskiktet. Lokala och regionala luftföroreningsutsläpp bidrar till ökad försurning och övergödning av mark och vatten.

Mätningar av nedfall

Mycket av den luftövervakning som bedrivs i länet görs inom ramen för Luftvårdsförbunds verksamhet. Ett projekt som förbundet deltar i är Krondroppsnetet, som är ett nationellt nätverk med stationer där det mäts nedfall från luft på öppet fält och som krondropp. Dessa mätningar utgör en viktig del av det underlag som används inom det regionala och nationella miljömålsarbetet. Syftet med Krondroppsnetet är att beskriva tillstånd, regionala skillnader, utveckling i tiden samt effekter av nedfall av försurande och övergödande ämnen. Krondroppsnetet drivs av IVL Svenska Miljöinstitutet i samarbete med Lunds universitet och finansieras främst av olika luftvårdsförbund, länsstyrelser och Naturvårdsverket. Mätningarna startade 1985.

En annan mätning som genomförs är förtättningsmätning av metaller i mossa. Syftet är att följa förändringar av nedfallet av metaller. Mossor tar nästan uteslutande upp ämnen från luften och metoden ger därför en god bild av atmosfäriskt nedfall. Förtättningsmätningar ger en bättre regional och lokal bild av variationen av metallhalter i mossa i bakgrundsmiljön.

Kommunernas ansvar för kontroll av tätortsnära luftkvaliteten samordnas genom Luftvårdsförbundet. Genom Tätortsprogrammet, eller Urbanmätnätet som det också kallas, mäts luftens innehåll av luftföroreningar, ofta små och lite större partiklar och kvävedioxid. Vad som mäts beror på vilka föroreningar som finns i olika områden. Partiklar och kväveoxider är vanliga luftföroreningar och kommer bland annat från trafik.

Föredragning av:

Johanna Vöks, miljösamordnare

§ 18

Ärendenummer RS 2026/38

Hållbarhetsredovisning 2025

Beslut

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa noterar informationen till protokollet.

Bakgrund

Hållbarhetsredovisningen är en del av årsredovisningen och den fastställs av regionfullmäktige varje år. Hållbarhetsredovisningen är en direkt uppföljning av det som beskrivits ska göras och uppnås i hållbarhetsplanen.

Redovisningen är en metod för att visualisera för Region Kalmar läns intressenter, exempelvis länets invånare, att Region Kalmar län gör skillnad inom framför allt den ekologiska och sociala hållbarheten. Den är också ett verktyg för att organisationen ska förstå och kunna kommunicera den påverkan som görs. Det är också en metod för att se vad som behöver ändras på eller fortsätta arbetas med till kommande år för att nå de mål som finns gällande hållbarhet, både det övergripande regionala målet om ”Hållbar utveckling i hela länet” samt mer specifika mål som finns i Verksamhetsplan hållbarhet.

I verksamhetsplan hållbarhet, är det övergripande målet är att Region Kalmar län ska vara en samlande kraft för länets utveckling, att organisationen ska växa och utvecklas på ett hållbart sätt och bidra till ett hållbart samhälle för alla, idag och i framtiden. Arbetet för en hållbar utveckling har tre delar; social, miljömässig och ekonomisk utveckling. Inom dessa tre ben finns sammanlagt sex olika mål:

- Mål 1: Främja hälsa
- Mål 2: Varje barns bästa
- Mål 3: Jämlikt och jämställt
- Mål 4: Hållbar produktion och konsumtion
- Mål 5: Minska klimatpåverkan och fossilberoende
- Mål 6: Hållbar byggnation och stadsbildning

Det som genomsyrar alla målområdena är Region Kalmar läns övergripande mål: Region Kalmar län är en samlande kraft för länets utveckling. Målet är att Region Kalmar län ska växa och utvecklas på ett hållbart sätt och vara ett hållbart samhälle för alla, idag och i framtiden. Därigenom förverkligar vi vår vision – Tillsammans för ett friskare, tryggare och rikare liv.

Varje målområde har skrivningar och specifika som följs upp i redovisningen. Varje år utvecklas redovisningen med hjälp av ett ramverk för hållbarhetsredovisning som en internationell och oberoende organisation, GRI, har tagit fram. GRIs ramverk används för att skapa en relevant och tillförlitlig hållbarhetsredovisning och flertalet andra myndigheter och regioner använder sig också av det ramverket.

Vidare redovisas resultatet inom respektive målområde.

Mål 1: Främja hälsa

Region Kalmar län ska verka för en god och jämlikt fördelad hälsa i befolkningen, med fokus på ett hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetssätt både för riskgrupper och för andra delar av befolkningen där det är viktigt att motverka att systematiska hälsoskillnader mellan grupper uppstår.

- Främjat hälsoutveckling i socioekonomiskt utsatta områden, genom bland annat aktörsmöten i olika områden.
- Ett flertal insatser har gjorts för att stärka den psykiska hälsan i länet och minska antalet suicid, samt för att minska utsatthet och ensamhet, exempelvis genomförandet av den suicidpreventiva länskonferensen och spridning av skolmaterialet "Livsviktiga snack i skolan".
- Främjat prevention och behandling kring ohälsosamma levnadsvanor.
- Arbetat för en antibiotikasmart region.

Mål 2: Varje barns bästa

Region Kalmar läns verksamhet ska vara känd, tillgänglig och anpassad för varje barn. Barnets bästa ska bedömas och beaktas i alla beslut som rör barn, och Region Kalmar län ska skapa förutsättningar för barn att uttrycka sin mening i frågor som rör barnet, och barnets åsikter ska tillmätas betydelse.

- Arbetat vidare med rutin för Prövning av barnets bästa.
- Mött barn som anhörigas behov, genom att påbörja kunskapshöjande insatser inom vården.
- Stärkt barnets rätt till delaktighet. Bland annat har barn och ungdomar deltagit i revideringen av den regionala utvecklingsstrategin.
- Utvecklat genom den länsgemensamma strukturen och påbörjat planeringsarbete med att införa en modell för tidigt upptäckt av barn som behöver stöd.

Mål 3: Jämlikt och jämställt

Region Kalmar län ska verka för att våra arbetssätt och vårt bemötande gentemot invånare, patienter, resenärer och folkhögskoleelever är jämlikt och jämställt. Region Kalmar län ska även vara en hälsofrämjande, jämlik och jämställd arbetsplats.

- Tagit fram mall för riktade jämställdhetsanalyser inom hälso- och sjukvården i syfte att identifiera eventuella oskäligen könsskillnader.
- Hälso- och sjukvården har frågat om våldsutsatthet i ökad omfattning.

- Nyckelfunktioner har utbildat sig i och arbetat med jämställdhetsintegrering.
- Verksamheter har HBTQI-diplomerats.

Mål 4: Hållbar produktion och konsumtion

Region Kalmar län ska bedriva en ändamålsenlig, kostnads- och resurseffektiv verksamhet med fokus på en cirkulär ekonomi och hållbara inköp av varor och produkter. Regionen ska även verka för en hållbar näringslivsutveckling och en ansvarsfull användning av vatten såväl i egen verksamhet som i länet.

- Ställt och följt upp hållbarhetskriterier i prioriterade upphandlingar med fokus på att minska klimatpåverkan, minimera miljö- och hälsofarliga ämnen och främja hållbara material.
- Minskat onödig förbrukning av engångsartiklar, samt vidtagit åtgärder för att ställa om till en mer resurseffektiv och cirkulär ekonomi.
- Främjat vattenåteranvändning samt verkat för en effektivare vattenanvändning för länets näringsliv.
- Arbetat för att öka andelen närproducerade (svenska/regionala) livsmedel, samt för att bibehålla den låga nivån på matsvinn.

Mål 5: Minska klimatpåverkan och fossilberoende

Region Kalmar län ska verka för att minska länets klimatpåverkande gaser. Regionen ska leda vägen genom att vara en föregångare avseende att minimera utsläppen av växthusgaser i egen verksamhet. Region Kalmar läns övergripande klimatmål är att till 2030 minska koldioxidutsläppen med 80 procent inom klimatmålet utifrån basåret 2012. Till 2040 ska Region Kalmar läns nettoutsläpp av växthusgaser vara noll utifrån basåret 2012.

- Utsläppen inom klimatmålet har ökat med 6 procent jämfört med 2023, och totalt minskat med 70 procent sedan basåret 2012. För samtliga poster som inkluderas i klimatmålet, förutom fordon i kollektivtrafiken, ambulanstransporter och flyg, har det skett en utsläppsreduktion mellan 2023 och 2024.
- Region Kalmar läns totala utsläpp för 2024 är 57 400 tCO₂e, och har därmed ökat med 4 procent från föregående år. Den totala ökningen beror främst på ökad elanvändning i fastigheter, utsläpp från resor och transporter, tjänsteresor samt investeringar.
- Klimatkompensationen för 2025 användes till att finansiera grönt flygbränsle till Kalmar Öland Airport, flergångsmaterial inom vården samt återbruk och omställning till cirkulära möbler.
- Projektet Smarta elsystem i Kalmar och Kronoberg, som syftar till att möta de växande kraven på elkapacitet och bygga ett hållbart och robust elsystem har även fortsatt under 2025. Exempelvis har en föreläsningsserie kring energisystemet genomförts i syfte att öka kunskapsnivån för aktörer både inom och utom de två länen. I projektet Regional laddinfrastruktur för tunga fordon och samhällsviktig trafik i Kalmar län har, med utgångspunkt i länets

kollektivtrafikupphandling, har ett regionalt planeringsunderlag samt förslag till strategi för samordnad och effektiv utbyggnad av laddinfrastruktur för tunga fordon tagits fram.

- Ett reviderat handlingsprogram för en fossilbränslefri region 2026–2028 har även tagits fram under året.

Mål 6: Hållbar samhällsplanering och byggnation

Region Kalmar län ska tillsammans med andra aktörer verka för goda förutsättningar för att uppnå en hållbar samhällsplanering enligt Kalmar läns regionala utvecklingsstrategi ”Klimat att växa i”. Även fastigheterna ska vara hållbara ur både miljö- och hälsoperspektiv.

- Samverkan mellan region, kommun och civilsamhälle för att stärka en hållbar samhällsplanering.
- Genomfört aktiviteter kring mobilitet i icke urbana områden i projektet Rural mobility där olika mobilitetslösningar analyserats tillsammans med länets kommuner och inom Sydosttriangeln, som är en gemensam territoriell strategi framtagna i samarbete mellan Blekinge, Kalmar och Kronobergs län samt residensstäderna Karlskrona, Kalmar och Växjö.
- Genomfört åtgärder i enlighet med beslutade Energieffektiviseringsplan 2023-2030. Exempelvis har det i regionens kyl- och frysrum monterats sensorer som sänker energiförbrukningen, och en inventering har gjorts av behovet av solavskärmning. Avseende elförbrukningen fördelat på arean egenägda fastigheter uppnåddes målet för 2025. Måluppfyllnaden kan förklaras med att nya psykiatrihuset i Västervik är färdigställt. Dels ökar den stora byggnaden ytan, dels är den mer energieffektiv jämfört med en äldre byggnad.
- Målet om att öka den lokalt på fastigheterna egenproducerade förnybara elenergin uppfylldes inte under 2025. Anledningen är att färdigbyggda solcellsanläggningar ännu inte tagits i bruk, vilket dock kommer göras framöver.

Föredragning av:

Mikaela Gustafsson Essén, samordnare hållbarhet

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN: Martina Aronsson
TID: 2026-06-01 16:26:26 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP: SMS (+46705102589)
IDENTIFIKATIONS-ID: 96fc7ab3a5504340a88e333a2cd142a9

NAMN: Moa Rosholm
TID: 2026-06-02 08:38:59 +03:00
IDENTIFIKATIONSTYP: SMS (+46730937054)
IDENTIFIKATIONS-ID: 68b9146add5d4f0d9e56e9aea98371a1

NAMN: Magnus Jernetz Gustavsson
TID: 2026-06-07 09:31:18 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP: SMS (+46702795722)
IDENTIFIKATIONS-ID: 1f6555ed2af941e69e4f0a69f6347c38

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2026-06-07 09:31:19 +02:00
Ref: 340329SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)